

*Alle veit kva som er best for den norske skulen.
Politikarane veit kva som er best for den norske skulen.
Byråkratane veit kva som er best for den norske skulen.
Ekspertane veit kva som er best for den norske skulen.
Redaktørane veit det. Direktørane veit det.
Foreldra veit kva som er best for den norske skulen.
Kronikkforfattarane veit kva som er best for den norske skulen.*

Ein vakker dag skal vi spørje den norske læraren også.

- Frode Grytten

Om profesjonsfaglig argumentasjon

SEK 6322: God utdanning og profesjonsetikk

DAGENS AVISER ↘

VG

SYKT (!)
DÅRLIGE
BARNE-
HAGER!

AFTENPOSTEN

BARNEHAGER:
BARNA
UT MED
BADEVANNET
~~~~~

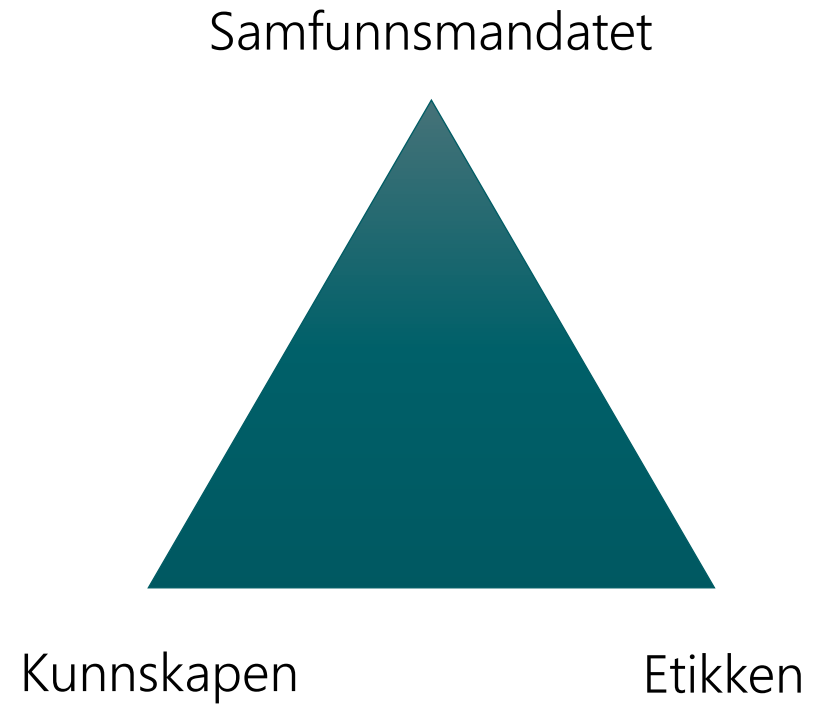
SISTE NYTT:
BARNEHAGEN
ER
RÆVVA!

1. Lærerprofesjonens rolle og forpliktelser

Lærerprofesjonens tre forpliktelser

Illustrasjon: Hennum og Østrem, 2016

Lærerprofesjonens etiske plattform

Vi er én profesjon av barnehagelærere, lærere og ledere i barnehage og skole. Vårt samfunnsmandat er å fremme barnehagebarn og elevers læring, utvikling og dannelse. Våre verdier, holdninger og handlinger påvirker dem vi arbeider for og med. Plattformen er et felles grunnlag for å videreutvikle lærerprofesjonens etiske bevissthet. Alle barnehagelærere, lærere og ledere har et ansvar for å handle i samsvar med plattformens verdier og prinsipper.

Lærerprofesjonens grunnleggende verdier

Menneskeverd og menneskerettigheter

Vårt arbeid bygger på verdier og prinsipper nedfelt i universelle menneskerettigheter, spesielt FN's konvensjon om barnets rettigheter. Disse rettighetene skal fremmes og forsvares i barnehage og skole. Menneskeverdet er ukrenkelig, den enkeltes frihet og behovet for trygghet og omsorg er grunnleggende.

Profesjonell integritet

Ettisk bevissthet og høy faglighet er kjernen i lærerprofesjonens integritet og avgjørende for å skape gode vilkår for lek, læring og dannelse. Vår metodetrigg og profesjonelle skjønnsvurderinger gir oss et særlig ansvar for å være åpne om de faglige og pedagogiske valgene vi gjør. Samfunnet skal ha tillit til at vi bruker vår autonomi på en etisk forsvarlig måte.

Respekt og likeverd

Den enkeltes egenart og personlige integritet fordrer respekt. Det skal ikke forekomme noen form for undertrykkelse, indoktrinering eller fordømmende vurderinger. Alle barnehagebarn og elever har rett til medvirkning. De skal ha frihet til å treffe egne valg innenfor fellesskapets rammer.

Personvern

Overholdelse av taushetsplikt og opplysningsplikt er avgjørende i vårt arbeid. Alle har rett til personvern. Personopplysninger skal forvaltes på måter som vermer om barnehagebarn, elever, foresatte og kollegers integritet og verdighet. Mulighetene for elektronisk informasjonsspredning krever særlig kritisk drøktethet.

Lærerprofesjonens etiske ansvar

I møte med barnehagebarn, elever og foresatte

Vi har ansvaret for å stille i forbindelse med dem vi jobber for og med. Vår lojalitet ligger hos barnehagebarn og elever for å fremme deres beste. Sannferdig formidling av kunnskap og faglig god tilrettelegging er avgjørende.

Barnehagelærere, lærere og ledere:

- fremmer alle barnehagebarn og elevers muligheter for lek, læring og dannelse
- arbeider for å være faglig og pedagogisk oppdatert
- er omsorgsfulle og bevisste makten en har i kraft av rolle og posisjon
- er faglig funderede og etisk reflekterte i arbeidet med vurdering
- fremmer likestilling og likeverd
- møter barnehagebarn, elever og foresatte med respekt
- griper inn og vermer barnehagebarn og elever mot krenkelser, uavhengig av hvem det er som utfører dem
- møter kritikk med åpenhet og faglige argumenter

For arbeidsplassen

Vi er kunnskapsrike, ansvarlige og tilstede-værende voksne i barnehagebarn og elevers liv. Som kollegium har vi et felles ansvar for å utvikle et godt utdanningsmiljø og for å fremme og videreutvikle vår profesjonalitet.

Kollegiet:

- tar initiativ til etisk refleksjon og dialog med alle ansatte på arbeidsplassen
- samarbeider om å videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og etisk dammekraft, både internt og i samarbeid med utdannings- og forskningsmiljøer
- skaper og deltar i en positiv samarbeidskultur der alles synspunkter lyttes til og tas på alvor
- er lojale mot egen institusjons mål og retningslinjer så langt disse samsvarer med samfunnsmandatet og vår profesjonsetiske plattform
- arbeider i åpenhet og slettetelger for innsyn fra berørte parter
- respekterer andres kompetanse og erkjenner grensene for egen faglighet
- støtter og tar medansvar når kolleger møter særlige utfordringer i arbeidet
- tar ansvar for å finne gode løsninger, og om nødvendig varsle, når det oppdages etikkverdige forhold på arbeidsplassen

For barnehage og skole som samfunnsinstitusjoner

Vi er forpliktet på verdiene i barnehagen og skolens samfunnsmandat, slik disse gjennom demokratiske vedtak er nedfelt i lov- og planverk. Den enkelte barnehagelærer, lærer og leder deler profesjonens ansvar for å fremme barnehagen og skolens formål.

Profesjonen:

- viser mot og målbarer tydelig samfunnsmandatet
- bruker ytringsfriheten og deltar aktivt på faglige og utdanningspolitiske arenaer
- står mot press fra aktører som vil gjøre barnehagebarn og elever til midler for sine mål
- tar ansvar for å varsle når rammevilkår skaper faglig og etisk uforvarlige tilstander
- tilstreber godt samarbeid, uten at vi påtar oss oppgaver som tilhører andre profesjoners fag- og kompetansefelt
- går ikke på akkord med verdiene i samfunnsmandatet, vårt kunnskapsgrunnlag eller lærerprofesjonens etiske plattform

Barnehagelærere, lærere og ledere er forpliktet på denne plattformen og kan aldri unndra seg sitt profesjonelle ansvar.

«Vår lojalitet ligger hos barnehagebarn og elever for å fremme deres beste.»

Formålsparagrafene: Et uttrykk for felles verdier

Opplæringslova

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdier som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Barnehageloven

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Hvem definerer god utdanning?

- Politikere
- Byråkrater
- Forskere
- Journalister
- Foreldre
- Næringslivet

- Lærere: Ta ordet!

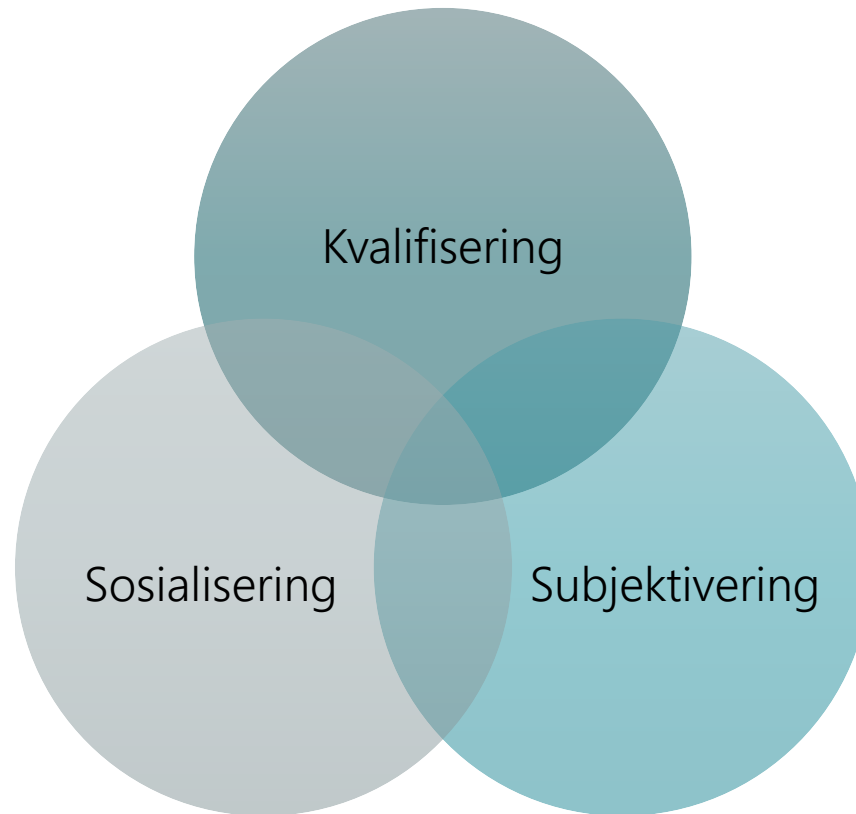
2. Hva er (god) utdanning

Hva er utdanning?

Tre dimensjoner

- Kvalifisering
- Sosialisering
- Subjektivering

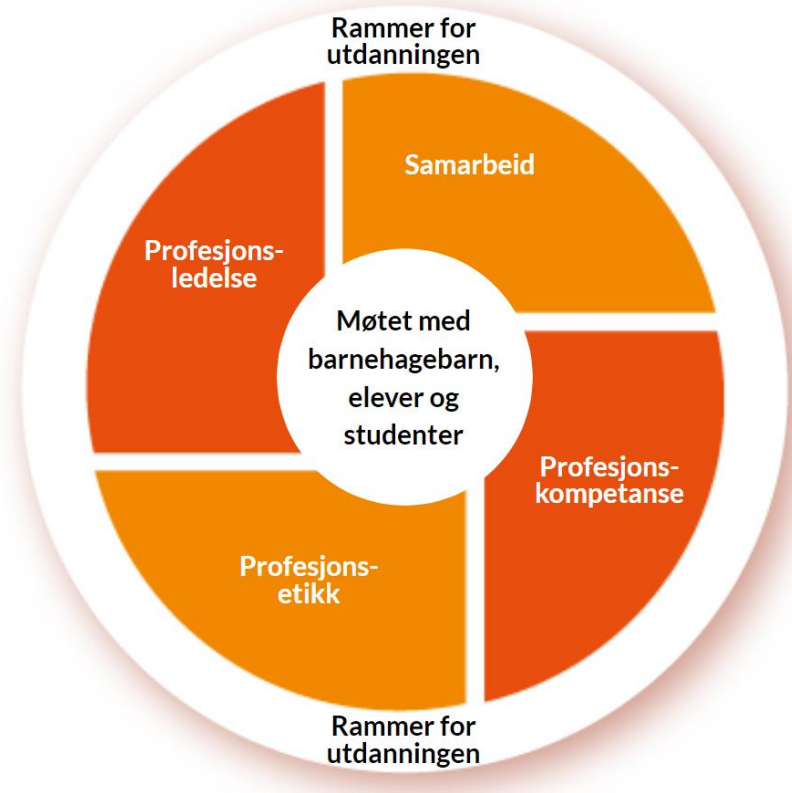
Biesta (2010)

Hva er god utdanning

Utdanningsforbundets politikk:

- Møtet
- Profesjonsetikk
- Profesjonsledelse
- Samarbeid
- Profesjonskompetanse
- Rammer for utdanningen

Hvordan skal vi «få oss på»?

«Mange har en mening om hva god utdanning er eller skal være. Lærerprofesjonen følger barn, unge og voksne fra barnehagen til høyere utdanning. Vi ønsker derfor å være en tydelig stemme i debatten om hva som bidrar til å skape gode barnehager, skoler og lærerutdanninger.»

Fra «Grunnelementer for utvikling av god utdanning»

3. Muligheter for politisk påvirkning

«Læringstap»

Skolestenging koster samfunnet 1,7 milliarder daglig

Barnas læringstap kombinert med foreldrenes produksjonstap estimeres til å koste samfunnet om lag 1,7 milliarder kroner per skoledag, ifølge SSB.

Publisert 15. april 2020 kl. 08.27

Lesetid: 1 minutt

MENINGER

KLASSEKAMPEN

Tenk på et tall!

SKOLE
Steffen Mandal

i menneskers liv. Den pågående krisesituasjonen gjør det også tydeligere enn noen gang at lærere i barnehage og skole er de

som er best

skikket til å gi

barn og unge

utdanningen

de har krav på.

Men akkurat

hvordan sammen-

hengene mellom

god utdanning,

læring og senere

utfall i livet henger

sammen, tror jeg

ikke noen lærer tar

mål av seg å kunne

forklare. Økonomer har

derimot viet dette spørsmå-

let oppmerksomhet lenge,

og ofte forbløffes jeg av

deres manglende ydmykhet

overfor det komplekse,

uforutsigbare og ofte

vanskelig forklarlige

samspeillet mellom alt som

sjuårig til å bli nårig, og økonome bak studien beregner gevinsten av ett års økt skolegang til fem prosent økning i livsløpsinntekt. Med det som utgangspunkt gjør økonome i SSBs rapport en rekke antakelser, som aldri begrunnes.

De synes blant annet at fem prosent avkastning av utvidet skolegang på 1960- og 1970-tallet, må bety at ett års forkortet skolegang i dag tilsvarer et tap på fem prosent. De synes også at lærernes

synes så at det samfunns-økonomiske tapet er likt hver dag, uavhengig av om det holdes stengt i fem, 50 eller 150 dager. Det legges til grunn at «tapt læring ikke kan tas igjen».

Grunnlaget er så svakt at det bør spørres om vi overhodet er tjent med å spekulere i de samfunnsøkonomiske omkostningene av en stengt utdanningssektor. Hva ville svaret vært om økonome hadde synset litt annerledes om digitalisert fjernundervisning, ansvar for egen læring, eller ettåringers læringstap ved å være hjemme med egne foreldre? Tapet kunne vært doblet! Eller halvert.

Den kunne vært presentert under overskriften «Vi vet ikke hva skolestenging koster samfunnet per dag». Så hva koster det egentlig å stenge barnehager og skoler? Tja, tenk på et tall!

Steffen Mandal, leder i Utdanningsforbundet
steffen.mandal@utdanningsforbundet.no

I krisesituasjoner står vi overfor usikkerhet. Samtidig krever de handling. Dermed øker behovet for kunnskap. Vi skulle gjerne kjent alle effektene av stengte barnehager og skoler, før vi stengte dem. Er det et virkningsfullt smitteverntiltak? Hva vil det bety for barn og unge?

Hvilken effekt har stengingen på samfunnsøkonomien? Statistisk sentralbyrå (SSB) har nå besvart sistnevnte. Tapet anslås å være

svimlende 1,7 milliarder kroner hver dag. En del av dette (om lag 250 millioner) tilskrives foreldres reduserte produktivitet. Resten (drøyt 1,4 milliarder) er en følge av «tapt humankapital grunnet

tapt læring», og gir seg utslag i redusert livsløpsinntekt. Hver dag taper hvert barnehagebarn og hver

grunnskoleelev 1684 kroner i fremtidig inntekt.

Vi vet alle at utdanning gjør en forskjell

påvirker læreres arbeid med barn og unges lek, læring og danning.

Økonome bak SSBs rapport er i så måte intet unntak. Beregningen deres hviler på ett valgt estimat, hentet fra en studie basert på en skolereform som ble avsluttet for 45 år siden. Da hadde den norske grunnskolen blitt utvidet fra å være

fjernundervisning bidrar til å halvere grunnskoleelevenes lærings-
tap. Dermed blir livslønnstapet estimert til 2,5 prosent.

For videregående skole synes for øvrig økonome at dette tapet kan halveres, grunnet stor grad av ansvar for egen læring. I tillegg synes de at læringstapet for barnehagebarn er det samme som for grunnskoleelevene. De

Så hva koster det egentlig å stenge barnehager og skoler?

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

Skolestenging fører til redusert læring/humankapital for barnehagebarn og elever til og med videregående opplæring.

Det er fra tidligere kjent at redusert læring fører til lavere produktivitet og lønn senere i livet. Selv om kostnadene av en enkelt tapt skoledag er små for individet blir tapene store når man summerer over alle barn og unge i utdanningssektoren over flere dager.

Forskerne bruker konservative anslag på effekten av læring for produktivitet, justert for bruk av fjernundervisning, og finner at den samlede nedgangen i fremtidige inntekter er på 1,4 milliarder kroner per skoledag.

Den pågående krisesituasjonen gjør det (...) tydeligere enn noen gang at lærere i barnehage og skole er de som er best skikket til å gi barn og unge utdanningen de har krav på. Men akkurat hvordan sammenhengene mellom god utdanning, læring og senere utfall i livet henger sammen, tror jeg ikke noen lærer tar mål av seg å kunne forklare.

Økonomer har derimot viet dette spørsmålet oppmerksomhet gjennom en årrekke, og ofte forbløffes jeg av deres manglende ydmykhet overfor det komplekse, uforutsigbare og ofte vanskelig forklarlige samspillet mellom alt som åpenbart påvirker læreres arbeid med barn og unges lek, læring og danning.

Steffen Handal

Lærerleder om pensumkutt og koronaskole: – Ingenting av dette er fulgt opp

Norge skiller seg ut blant nabolandene, og Utdanningsforbundets leder, Steffen Handal, er oppgitt over at verken forrige eller sittende regjering har villet diskutere prioriteringer og justere kravene til hva elevene må lære under strenge koronatiltak ved skolene.

Profesjonsfaglig argumentasjon gjør en forskjell

	2009 – 2013	2013 – 2017	2017 – 2021	2021 – 2025
Rødt				
Sosialistisk Venstreparti				
Arbeiderpartiet				
Senterpartiet				
Miljøpartiet de grønne				
Kristelig Folkeparti				
Venstre				
Høyre				
Fremskrittspartiet				

Klar målformulering
om minst 50 %
barnehagelærere

Vag formulering
og/eller ingen måltall

Ingen formulering

2012: Øie-utvalgets
innstilling ble lagt frem,
med forslag om ny
barnehagelærernorm

2015: Utdanningsforbundet
ruller ut Barnehagepolitisk
offensiv, med krav om ny
barnehagelærernorm.

Utdanningsforbundets mål de siste 10 årene (minst!)

Sikre at minst 50 prosent av bemanningen er barnehagelærere

Ny barnehagelærernorm:

maksimalt 6 barn per barnehagelærer for barn under 3 år, og maksimalt 12 barn per barnehagelærer for barn som er 3 år eller eldre.

Koordinert innsats

Overordnet mål

- Lovfesting av en norm som sikrer at minst 50 prosent av bemanningen er barnehagelærere

Delmål

- Barnehagen blir anerkjent og behandlet som utdanning
- Barnehagelærere blir anerkjent og behandlet som andre lærere
- Barnehagens innhold og barnehagelærerens betydning blir debattert mer i offentligheten

Tiltak

- Vise barnehagelærerens betydning for omsorg, lek, læring og danning i barnehagen
- Vise fram barnehagelærerens kunnskap og kompetanse

Profesjonsfaglig argumentasjon gir gjennomslag

... og en bedre hverdag for barnehagebarn og elever

Hvilke arenaer har vi, for å fremme vårt syn?

- Pressen (redaksjonelt)
- Pressen (debatt)
  - Opinion
  - Politikere
- Debattmøter
- Medbestemmelsesmøter
- Forhandlinger
- Budsjettmøter
- Medlems- /tillitsvalgtmøter
- Møter med politikere
  - Valgkomiteer
  - Stortingspolitikere
  - Lokalpolitikere
  - Fylkesbenken
- Møter med alliansepartnere
  - KS
  - FUB / FUG
  - Fagforbundet
  - NHO
  - Etc.

Gruppeoppgaver

1. Gi eksempler på saker fra eget fylke, der ulike syn på hva som er god utdanning trer frem.
  - a) Hvilke arenaer har dere, for å få frem Utdanningsforbundets syn på disse sakene, og å påvirke saken.
  - b) Hvilke aktuelle alliansepartnere har dere, som deler deres syn på saken
  - c) Hvilke av grunnelementene fra modellen vil være aktuelle å fremheve for de enkelte sakene
2. Hvordan kan fylkeslaget jobbe videre med disse sakene, og med Utdanningsforbundets politikk for god utdanning?
3. Hva trenger dere som tillitsvalgte fra sentralt nivå, til hjelp i arbeidet med å få frem Utdanningsforbundets syn på god utdanning?